

Inspectie Overheidsinformatie en
Erfgoed
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Toetsingskader rijkscollectie

Inleiding

Doel

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed maakt bij de uitoefening van haar toezichttaak gebruik van een algemeen toezichtkader en van toetsingskaders per toezichtveld. Het toezicht richt zich op de belangrijkste risico's als gevolg van onvoldoende naleving van wet- en regelgeving en houdt rekening met de eigen verantwoordelijkheid van instellingen en instanties.

In dit toetsingskader werkt de Inspectie uit hoe zij invulling geeft aan haar toezicht op het beheer van de rijkscollectie. De rijkscollectie bestaat uit de museale cultuurgoederen in eigendom van de staat of die aan de zorg van de staat zijn toevertrouwd. Daarnaast houdt de Inspectie toezicht op het beheer van collecties waarvoor het ministerie van OCW subsidie verleent.

Wettelijk kader

Het beheer van de rijkscollectie is geregeld in Hoofdstuk 2 van de [Erfgoedwet](#) (Ew) en in de daarop gebaseerde [Regeling beheer rijkscollectie en subsidiëring museale instellingen](#) (Rbr, beheersregeling).

Indeling

De regelgever kent de beheerders van de rijkscollectie een grote mate van zelfstandigheid toe, zeker als het professionele collectie beherende instellingen betreft. De bepalingen in de Erfgoedwet en de beheersregeling zijn daarom in de meeste gevallen geformuleerd als open normen die vragen om nadere uitwerking in de praktijk. Dat maakt maatwerk in het beheer mogelijk, maar noodzaakt ook tot nadere uitwerking van de manier waarop de Inspectie het beheer beoordeelt.

Op het beheer van de rijkscollectie zijn de volgende wettelijke normen van toepassing:

- Planmatig beleid
- Toegankelijkheid
- Registratie en administratie
- Behoud
- Veiligheidszorg
- Administratieve organisatie

Om te kunnen vaststellen in hoeverre het beheer voldoet aan deze normen zijn in het toetsingskader nadere criteria en indicatoren geformuleerd. De mate waarin het beheer aan de norm voldoet, komt tot uitdrukking in de mate waarin de criteria van toepassing zijn. De Inspectie beoordeelt dit aan de hand van de geformuleerde indicatoren waaruit de feitelijke stand van het beheer blijkt.

In de uitwerking van de wettelijke normen is nadrukkelijk aansluiting gezocht bij in het museale veld bekende en gedragen richtlijnen en normenstelsels: de Museumnorm van Museumregister Nederland, de Ethische Code voor musea, het procedurehandboek SPECTRUM, richtlijnen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en van het kenniscentrum Digitaal Erfgoed Nederland (DEN).

Ten slotte is bij de inrichting van dit toetsingskader als uitgangspunt gehanteerd dat de kwaliteit van het beheer ook op de langere termijn gewaarborgd moet zijn. Verschillende modellen die dat ondersteunen zijn denkbaar; in dit toetsingskader is aansluiting gezocht bij het PDCA-model (Plan-Do-Check-Act). Het vastleggen van beleidskeuzes en doelstellingen, het planmatig uitvoeren van maatregelen, het uitvoeren van tussentijdse controles en het naar aanleiding daarvan doorvoeren van verbetering zijn daarom elementen die de Inspectie nadrukkelijk in haar toezicht betreft.

Doelgroep

De beheerders zijn instellingen, ministeries en colleges van staat. De instellingen betreffen in hoofdzaak museale beheerders:

- de vanaf 1994 verzelfstandigde rijksmusea en andere instellingen met rijkscollectie die voor het beheer subsidie ontvangen van het Ministerie van OCW (22 instellingen);
- instellingen met een andere collectie, die voor het beheer subsidie ontvangen van het Ministerie van OCW (7 instellingen);
- de in 2014 verzelfstandigde defensiemusea, deel uitmakend van de voor het beheer verantwoordelijke Koninklijke Stichting Defensiemusea en die voor het beheer subsidie ontvangen van het Ministerie van Defensie (4 instellingen);
- de musea die deel uitmaken van respectievelijk het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Defensie (2 instellingen);
- de RCE die deel uitmaakt van het Ministerie van OCW. Daarnaast zijn er instellingen die rijkscollectie beheren in bruikleen gegeven door de hiervoor genoemde museale beheerders. Dit kunnen museale instellingen en niet-museale instellingen zijn.

De ministeries, hun buitendiensten en de colleges van staat beheren rijkscollectie die hen in tijdelijk beheer is gegeven door de RCE. De huidige decentrale organisatie van het beheer door de ministeries en buitendiensten wordt geleidelijk gecentraliseerd bij 4 concern-dienstverleners. Dit proces moet in 2020 zijn voltooid.

Het [volledige overzicht](#) is te vinden op de website van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Voorzie in planmatig beleid

- 1 Norm**
Een instelling met een wettelijke beheertaak voert planmatig beleid voor het behoud en beheer van de collectie.
([art. 2.10 lid 1 Ew](#), [art. 3.8 Rbr](#))

Planmatig beleid is gebaseerd op een actuele analyse van de stand van het beheer. Ten minste worden beschreven de te bereiken doelen voor het behoud van de cultuurgoederen en de veiligheidszorg en hoe het beleid wordt uitgevoerd.

Criteria	Indicatoren
1. Een instelling met een wettelijke taak heeft beleid voor het beheer van de van de collectie vastgelegd, uitgaande van de actuele situatie.	<ol style="list-style-type: none">1. Het beleid voor het beheer is mede gebaseerd op het collectieprofiel en uitgangspunten voor collectiewaardering, collectievorming en het gebruik van de collectie voor doeleinden van onderzoek, presentatie en exploitatie.2. Het beleid kan zijn neergelegd in bijvoorbeeld een strategisch beleidsplan, collectie-, informatie- of veiligheidsplan, (meerjaren-) begrotingen, jaarplannen, project- en activiteitenplannen.
2. Het beleid gaat in op ten minste: <ol style="list-style-type: none">i. de toegankelijkheidii. het behoudiii. de veiligheidiv. de registratie en administratie van de cultuurgoederen en dev. administratieve organisatie van het beheer.	<ol style="list-style-type: none">1. Het beleid bevat voor elk van de onder b) genoemde onderwerpen een omschrijving van:<ol style="list-style-type: none">a. de voorkomende situatieb. daaruit voortvloeiende risico's en/of knelpunten voor de collectiec. de te bereiken doelen en de voor de uitvoering beschikbared. personele middelene. financiële middelenf. uitvoeringstermijnen.
3. De instelling evalueert de effectiviteit van het beleid.	<ol style="list-style-type: none">1. De instelling controleert en analyseert de uitvoering en effectiviteit van het beleid en stelt het beleid zonodig bij.2. De evaluatie van het beleid kan blijken uit bijvoorbeeld managementrapportages, jaar- en bestuursverslagen, jaarrekeningen en andere verantwoordingsstukken.

Maak de collectie toegankelijk

2

Norm

De beheerder zorgt er voor dat de collectie zo veel mogelijk toegankelijk wordt gemaakt voor het publiek. (art. 2.2 Ew)

Alle beheerders van museale collecties streven na om de collectie te tonen in vaste en wisselende exposities. Vooral museale instellingen streven ook na om de collectie en informatie over de collectie te ontsluiten via het internet en andere media.

Criteria	Indicatoren
1. De beheerder presenteert de collectie en informatie over de collectie aan het publiek.	<ol style="list-style-type: none">1. De beheerder stelt de collectie en informatie over de collectie op fysieke en/of digitale wijze open voor onderscheiden doelgroepen.2. Maatregelen ter bevordering van de toegankelijkheid kunnen zijn neergelegd in bijvoorbeeld een presentatie-, informatie- en/of onderzoeksplan, jaarplan of activiteitenplan.
2. De beheerder controleert en evalueert het publieksbereik.	<ol style="list-style-type: none">1. De beheerder verzamelt gegevens over het publieksbereik, bijvoorbeeld fysieke en/of digitale bezoekersaantallen, collectiegerelateerde publicaties, bruiklenen en analyseert deze.2. De beheerder gebruikt de uitkomsten van de analyse voor verbeteringen ten behoeve van het publieksbereik.

Houd de collectie in goede staat

3 Norm

De beheerder zorgt dat de collectie in een goede fysieke conditie blijft.
([art. 2.1 Ew](#), [art. 2.1 Rbr](#))

Het scheppen van bij de collectie passende bewaaromstandigheden is nodig om deze in een goede fysieke conditie te houden. De aard en het onderhoud van het gebouw zijn hierop van invloed. Zo nodig conserveert en restaureert de beheerder museale cultuurgoederen.

Criteria	Indicatoren
1. De beheerder heeft (op basis van planmatig beleid) maatregelen opgesteld en voert deze uit om passende bewaaromstandigheden voor de museale cultuurgoederen te realiseren.	<ol style="list-style-type: none">1. Er zijn organisatorische, bouwkundige en technische maatregelen die betrekking hebben op:<ol style="list-style-type: none">a. de aard en inrichting van ruimten waar zich cultuurgoederen bevindenb. de handhaving van het binnenklimaatc. lichtbeheersingd. het tegengaan van vervuiling en biologische en chemische aantasting2. Voor cultuurgoederen in digitale vorm wordt dit toetsingskader nog nader uitgewerkt.3. De maatregelen blijken uit bijvoorbeeld een collectie-, conserverings- en/of informatieplan, project- en activiteitenplannen, begrotingen, (onderhouds-)contracten.
2. De beheerder heeft (op basis van planmatig beleid) maatregelen opgesteld en voert deze uit met betrekking tot actieve conservering en restauratie van de cultuurgoederen.	<ol style="list-style-type: none">1. Er zijn organisatorische, bouwkundige en technische maatregelen die betrekking hebben op het uitvoeren van ingrepen aan het cultuurgoed om de conditie te bestendigen of te herstellen of om het cultuurgoed te restaureren.2. De maatregelen blijken uit bijvoorbeeld een collectie- behouds- of restauratieplan, project- en activiteitenplannen, begrotingen, contracten.
3. De beheerder controleert en evalueert de werking van de behoudsmaatregelen.	<ol style="list-style-type: none">1. De beheerder controleert planmatig de heersende bewaaromstandigheden en de conditie van de cultuurgoederen.2. De beheerder documenteert de uitvoering van de maatregelen.3. De beheerder analyseert periodiek de uitkomsten van de controles en de uitvoering van de maatregelen.4. De beheerder gebruikt de uitkomsten van de analyse om de behoudsmaatregelen te verbeteren.5. Het uitvoeren van controles en evaluaties blijkt uit bijvoorbeeld rapportages en analyseverslagen, conserverings- en restauratierapporten, jaarverslagen.

Organiseer de veiligheidszorg

4 Norm

De beheerder treft maatregelen om incidenten met schade aan of verlies van museale cultuurgoederen te voorkomen. In voorkomende gevallen registreert en meldt de beheerder dergelijke incidenten.
(art. 2.3 lid 1 en 2 Ew, art. 2.3 lid 1 Rbr,)

Maatregelen moeten diefstal, verlies, beschadiging of vernietiging van museale cultuurgoederen voorkomen. Om de juiste maatregelen te nemen is het nodig goed zicht te hebben op de veiligheidsrisico's voor de collectie en het huidige veiligheidsniveau. Een beheerder administreert schade aan- of verlies van museale cultuurgoederen en meldt deze aan de Inspectie.

Criteria	Indicatoren
1. De beheerder heeft (op basis van planmatig beleid) maatregelen vastgelegd en voert deze uit om de veiligheid van de collectie te waarborgen.	<ol style="list-style-type: none">1. Er zijn organisatorische, bouwkundige en technische maatregelen die ten minste betrekking hebben op het voorkomen van diefstal, vermissing, beschadiging en vernietiging van cultuurgoederen door bijvoorbeeld brand, wateroverlast of vandalisme.2. De maatregelen betreffen de preventie, detectie, alarmering, bestrijding en beredding van incidenten.3. De maatregelen blijken uit bijvoorbeeld een integraal veiligheidsplan, CHV-plan, ontruimingsplan, (onderhouds-)contracten.
2. De beheerder controleert en evalueert de werking van de veiligheidsmaatregelen.	<ol style="list-style-type: none">1. De beheerder toetst planmatig de werking van de maatregelen, in het bijzonder door het uitvoeren van oefeningen en tests.2. De beheerder analyseert periodiek de uitkomsten van de controles en de uitvoering van de maatregelen.3. De beheerder voert periodiek een veiligheidsrisicoanalyse uit.4. De beheerder gebruikt de uitkomsten van deze analyses om de veiligheidsmaatregelen te verbeteren.5. Het uitvoeren van controles, analyses en evaluaties blijkt uit bijvoorbeeld rapportages en (risico-)analyseverslagen, jaarverslagen.
3. De beheerder registreert incidenten die de veiligheid van de collectie betreffen.	<ol style="list-style-type: none">1. De beheerder houdt, bijvoorbeeld in een log of met gebruikmaking van DICE, een registratie bij waarin ten minste de aard, gevolgen en maatregelen naar aanleiding van het incident zijn vastgelegd.
4. Een beheerder meldt de vermissing of het tenietgaan van of schade aan een museaal cultuurgoed van de Staat onverwijld aan de Erfgoedinspectie.	<ol style="list-style-type: none">1. Vermissing of tenietgaan van of schade aan een museaal cultuurgoed wordt ten spoedigste na de ontdekking daarvan aan de Inspectie gemeld, rechtstreeks of met gebruikmaking van DICE.

Voorzie in een volledige, actuele en duurzaam toegankelijke registratie

5 Norm

De beheerder hanteert een geautomatiseerde en actuele registratie van de collectie, die is aangesloten op het geautomatiseerde systeem van de minister. De administratie en registratie zijn duurzaam toegankelijk.
(art. 2.4 onder a. Ew, art. 2.2 lid 1, 3 en 4 Rbr)

In de registratie zijn identificerende gegevens, de actuele standplaats, de juridische staat en de actuele fysieke staat van alle museale cultuurgoederen vastgelegd. Door automatisering en aansluiting op het geautomatiseerde systeem van de minister ontstaat inzicht in de omvang en samenstelling van de rijkscollectie. Voor de continuïteit van het beheer dient de registratie en de administratie van de collectie duurzaam toegankelijk te blijven.

Criteria	Indicatoren
1. De beheerder heeft (op basis van planmatig beleid) maatregelen opgesteld voor het vastleggen van informatie ten behoeve van de identificatie en het beheer van de cultuurgoederen.	<ol style="list-style-type: none">1. Er zijn organisatorische en technische maatregelen die betrekking hebben op het verzamelen, vastleggen, en ontsluiten van gegevens.2. De maatregelen blijken uit bijvoorbeeld een informatie-, registratie- of informatiseringsplan.
2. In de registratie zijn ten minste opgenomen de: <ol style="list-style-type: none">i. juridische statusii. standplaatsiii. conditie van de cultuurgoederen, eniv. aan de hand van de geregistreerde gegevens kunnen cultuurgoederen worden geïdentificeerd.	<ol style="list-style-type: none">1. In het registratiesysteem zijn met betrekking tot de juridische status opgenomen:<ol style="list-style-type: none">a. huidige eigenaarb. huidige beheerderc. verwervingsmethoded. vorige eigenaare. verwervingsdatumf. bruikleengegevensg. auteurs- en gebruiksrechten.2. Bewijsstukken over de juridische status en de verwervingsgeschiedenis zijn opgenomen in de administratie.3. In het registratiesysteem zijn de daadwerkelijke verblijfplaats en de actuele conditie van de cultuurgoederen opgenomen.4. In het registratiesysteem is ten minste een aantal identificerende kenmerken opgenomen zoals:<ol style="list-style-type: none">a. inventarisnummerb. afbeeldingc. omschrijvingd. titel/specifieke aanduidinge. afmetingenf. materiaalg. vervaardigerh. datering.
3. De beheerder hanteert een geautomatiseerd registratiesysteem dat aansluit op het systeem van de minister.	<ol style="list-style-type: none">1. De geregistreerde gegevens zijn vastgelegd in een geautomatiseerd systeem dat aansluit op de Digitale Collectie Nederland.
4. De beheerder heeft (op basis van planmatig beleid) maatregelen vastgelegd en	<ol style="list-style-type: none">1. Er zijn organisatorische en technische maatregelen die betrekking hebben op het waarborgen van het behoud, de vindbaarheid en raadpleegbaarheid van

voert deze uit om de over de cultuurgoederen vastgelegde informatie duurzaam toegankelijk te maken en te houden.

fysieke en digitale informatie.

2. De maatregelen m.b.t. de fysieke informatie hebben ten minste betrekking op toereikende bewaaromstandigheden voor en systematische ordening van de collectiedocumentatie.
3. De maatregelen m.b.t. de digitale informatie worden nader uitgewerkt.
4. De maatregelen kunnen blijken uit bijvoorbeeld een informatie-, informatiserings- en/of duurzaamheidsplan.

-
5. De beheerder controleert en evalueert de kwaliteit van de gegevens in de registratie en de werking van de maatregelen.

1. De beheerder controleert planmatig de aanwezigheid en de identificatie van de cultuurgoederen op de geregistreerde standplaats.
 2. De beheerder documenteert de uitvoering van de maatregelen met betrekking tot de registratie en administratie.
 3. De beheerder analyseert periodiek de uitkomsten van de controles en de uitvoering van de maatregelen.
 4. De beheerder gebruikt de uitkomsten van de analyse om de maatregelen met betrekking tot de registratie en administratie te verbeteren.
 5. Het uitvoeren van controles en evaluaties blijkt uit bijvoorbeeld rapportages en analyseverslagen, conserverings- en restauratierapporten, jaarverslagen.
-

Beschrijf de administratieve organisatie van het beheer

- 6 Norm**
De beheerder beschrijft de administratieve organisatie van de beheertaken en past deze toe.
(art. 2.4 onder b. Ew)

In de administratieve organisaties zijn verantwoordelijkheden en taken in het collectiebeheer vastgelegd en zijn procedures beschreven voor de uitvoering van het beheer. De beheerder ziet toe op een juiste toepassing van de vastgelegde procedures. De administratieve organisatie waarborgt de continuïteit en de kwaliteit van het beheer.

Criteria	Indicatoren
1. De beheerder beschikt over een op schrift gestelde verdeling van taken en verantwoordelijkheden en over procesbeschrijvingen met betrekking tot het beheer van de cultuurgoederen.	<ol style="list-style-type: none">1. Taken, verantwoordelijkheden en processen zijn omschreven met betrekking tot ten minste het behoud en de registratie van en de veiligheidszorg voor de cultuurgoederen.2. De beschrijving van taken, verantwoordelijkheden en processen kan zijn neergelegd in bijvoorbeeld een handboek AO, collectieplan, informatie-, veiligheids- of CHV-plan, (SPECTRUM-)procedures.
2. De beheerder controleert en evalueert de werking van de taak- en verantwoordelijkheidsverdelingen en processen.	<ol style="list-style-type: none">1. De beheerder controleert periodiek de effectiviteit en de werking van taak- en verantwoordelijkheidsverdelingen en processen en analyseert deze.2. De beheerder gebruikt de uitkomsten van de analyse om de taak- en verantwoordelijkheidsverdelingen en processen te verbeteren.

Colofon

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed |
Ministerie van Onderwijs Cultuur en
Wetenschap | Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag

www.inspectie-oe.nl

december 2017